

Stručni rad

■ Usporedba S2 rezultata odabranih zemalja EU-a

Max Mucko | Ana Perković¹

Sažetak: Tema ovoga rada jest usporedba rezultata europskoga tržišta na temelju podataka objavljenih u poglavlju SFCR izvješća „Upravljanje kapitalom“, a pozornost je usmjerena na strukturu osnovnih vlastitih sredstava, strukturu potrebnog solventnog kapitala te omjer solventnosti, kao i primjenu prijelaznih mjera i dugoročnih mjera jamstava te njihovog utjecaja na visinu osnovnih vlastitih sredstava i omjer solventnosti. Svrha je rada dati pregled kretanja najvažnijih čimbenika koji utječu na omjer solventnosti i to posebno za šest najvećih osigurateljnih grupa na europskom tržištu i trinaest odabranih zemalja europskoga tržišta. Kriterij korišten za odabir osigurateljnih grupa jest veličina imovine pod upravljanjem, a pregledom su obuhvaćene samo one grupe koje upotrebljavaju djelomični ili potpuni interni model za izračun potrebnoga solventnog kapitala. Za svaku od odabranih zemalja europskog tržišta odabrano je deset najvećih osiguravajućih društava, mjereno tehničkim pričuvama, dok je za RH odabrano deset najvećih osiguravajućih društava mjereno bruto zaračunatom premijom.

Ključne riječi: SFCR, vlastita sredstva, solventni kapital, LTG mjere, omjer solventnosti

1. IZVJEŠĆE O SOLVENTNOSTI I FINACIJSKOM STANJU

U travnju tekuće godine društva za osiguranje objavila su Izvješće o solventnosti i financijskom stanju za 2018. godinu (dalje u tekstu: SFCR izvješće, izvješće), čiji su struktura i sadržaj propisani Delegiranom Uredbom Komisije (EU) br. 2015/35 (dalje u tekstu: Uredba) i Smjernicom o izvješćivanju i javnoj objavi Europskog nadzornog tijela za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (dalje u tekstu: EIOPA).

SFCR izvješće strukturirano je u pet zasebnih cjelina čiji je cilj dati pregled poslovanja i rezultata, sustava upravljanja, rizičnog profila, upotrijebljenih metoda vrednovanja za potrebe solventnosti te upravljanja kapitalom društva za osiguranje, za proteklo razdoblje od godine dana.

¹ Max Mucko, mag.oec., Ernst and Young savjetovanje d.o.o., e-mail: max.mucko@hr.ey.com
Ana Perković, mag.math., Ernst and Young savjetovanje d.o.o., e-mail: ana.perkovic@hr.ey.com

Izvešće je namijenjeno objavi te ga društva objavljuju jednom godišnje na svojim internetskim stranicama. Njegova objava zahtijeva se u sklopu Direktive Solventnost II radi postizanja transparentnosti. Prilikom izrade izvješća društva u obzir moraju uzeti sve informacije koje bi bile korisne potencijalnim čitateljima: posrednicima, trgovačkim udruženjima, financijskim analitičarima, profesionalnim savjetnicima, agencijama za kreditni rejting, investitorima, dioničarima, ugovarateljima osiguranja, drugim društvima za osiguranje i slično.

U središtu su pozornosti rada najvažniji rezultati društava opisanih u posljednjem poglavlju SFCR izvješća „Upravljanje kapitalom“. Za potrebe razumijevanja rezultata, detaljnije ćemo opisati osnovne pojmove koji se prikazuju u spomenutom poglavlju: vlastita sredstva i potrebni solventni kapital.

1.1 Vlastita sredstva

Vlastita sredstva (engl. *own funds*) financijska su kategorija koja se dobiva vrednovanjem imovine primjenom principa Solventnosti II s ciljem definiranja raspoloživog kapitala za apsorpiranje potencijalnih gubitaka s nastupom vjerojatnosti od 5%.

U okviru Solventnosti II postoje dvije vrste vlastitih sredstava: osnovna vlastita sredstva iz bilance i pomoćna vlastita sredstva koja se mogu koristiti za apsorpciju gubitka.

Osnovna vlastita sredstva (engl. *basic own funds*) sastoje se od viška sredstava nad obvezama umanjениh za iznos vlastitih dionica koje drži društvo i podređenih obveza. Višak imovine nad obvezama sastoji se uglavnom od upisanog kapitala, rezervi te zadržane dobiti uključujući dobit tekuće godine.

Podređene obveze jesu dugovanja društva koja se podmiruju tek nakon drugih određenih dugovanja u slučaju likvidacije društva. Primjerice, u navedenom slučaju najprije se podmiruju obveze osiguranja prema ugovarateljima osiguranja i korisnicima ugovora o osiguranju, a zatim ostale (podređene) obveze.

Pomoćna vlastita sredstva (engl. *ancillary own funds*) sastoje se od stavki koje nisu osnovna vlastita sredstva, a koje mogu biti pozvane da se plate radi pokrića gubitaka. Pod uvjetom da nisu stavke osnovnih vlastitih sredstava, u stavke pomoćnih vlastitih sredstava ubrajaju se, primjerice, neuplaćeni dionički kapital ili osnivački kapital koji nije pozvan da se plati, akreditivi i jamstva te sve ostale pravno obvezujuće obveze koje prime društva za osiguranje.

Ukupna vlastita sredstva društva jednaka su zbroju osnovnih i pomoćnih vlastitih sredstava.

S obzirom na svojstva raspoloživosti i podređenosti, vlastita sredstva dalje se mogu razvrstati u tri kategorije, i to vlastita sredstva 1., 2. i 3. kategorije (engl. *Tier 1*, *Tier 2* i *Tier 3*). Vlastita sredstva 1. kategorije (*Tier 1*) posjeduju svojstvo trajne raspoloživosti i podređenosti uzimajući u obzir dovoljno trajanje, nepostojanje opcija za opoziv, nepostojanje obveznih troškova servisiranja te nepostojanje

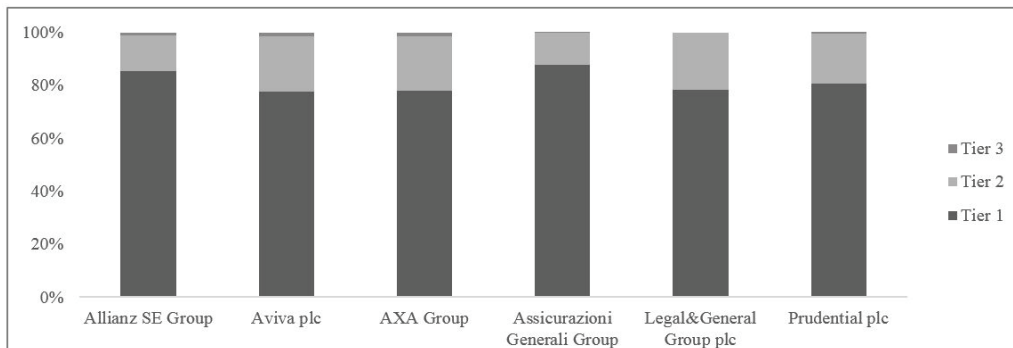
opterećenja. Vlastita sredstva 1. kategorije odnose se na temeljni kapital društva na osnovu redovnih dionica, uključujući s njime povezan račun premije na dionice te uplaćena početna sredstva i doprinose članova društva. Sredstva 1. kategorije također predstavljaju vlastita sredstva najveće kvalitete na koje se moguće osloniti radi pokrivanja gubitaka na temelju načela trajnosti poslovanja. Kvaliteta takvih vlastitih sredstava ne smije se ugroziti.

Vlastita sredstva 2. kategorije (Tier 2) jesu sredstva koja posjeduju svojstvo podređenosti uzimajući u obzir dovoljno trajanje, nepostojanje opcija za opoziv, nepostojanje obveznih troškova servisiranja te nepostojanje opterećenja. 2. kategoriju čine sredstva koja nisu odmah dostupna te imaju duže dospeljeće kao što su podređene obveze, preferencijalne dionice ili zajednički računi.

U vlastita sredstva 3. kategorije (Tier 3) svrstavaju se sredstva koja se ne mogu svrstati u vlastita sredstva 1. i 2. kategorije.

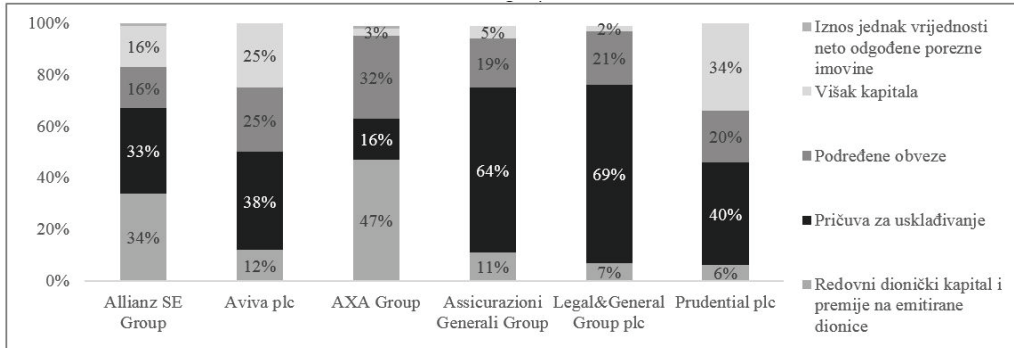
U nastavku dajemo pregled strukture vlastitih sredstava šest najvećih europskih osigurateljskih grupa: Allianz SE Group (Njemačka), Aviva plc (Velika Britanija), AXA Group (Francuska), Assicurazioni Generali Group (Italija), Legal & General Group plc (Velika Britanija) i Prudential plc (Velika Britanija).

Grafikon 1: Struktura vlastitih sredstava velikih grupa prema kategorijama kvalitete

U strukturi vlastitih sredstava najvećih europskih osigurateljskih grupa (dalje u tekstu: velike grupe) prevladavaju vlastita sredstva 1. kategorije s prosječnim udjelom u visini od 81%. Prosječni udio vlastitih sredstava 2. kategorije velikih grupa iznosi 18%, a najviši udio zabilježen je kod britanske Legal & General grupe (21,5%). Udio vlastitih sredstava 3. kategorije velikih grupa ne prelaze udio od 1,5% u ukupnim vlastitim sredstvima, a najviši udio od 1,4% zabilježen je kod francuske AXA grupe.

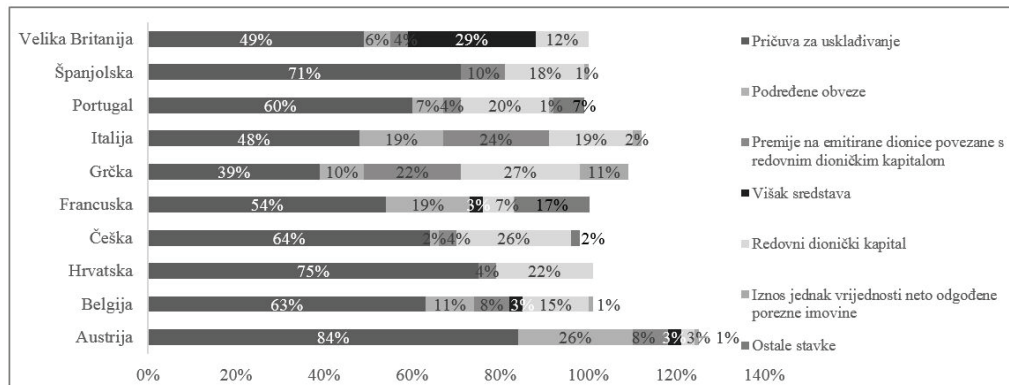
Grafikon 2: Struktura vlastitih sredstava velikih grupa

Iz grafikona je vidljivo da u strukturi vlastitih sredstava velikih grupa prevladava pričuva za usklađivanje s prosječnim udjelom od 44%. Allianz SE grupa bilježi gotovo jednak udio redovitog dioničkog kapitala i pričuve za usklađivanje. Ističe se jedino AXA grupa kod koje najveći udio u strukturi ima uplaćeni redoviti dionički kapital i premije na emitirane dionice u visini od 47%.

Prosječni udio podređenih obveza velikih grupa u strukturi vlastitih sredstava iznosi 22%, dok je najveći udio podređenih obveza opet zabilježen kod AXA grupe u visini od 32%.

Grafikon 3: Struktura vlastitih sredstava društava za osiguranje po odabranim zemljama²

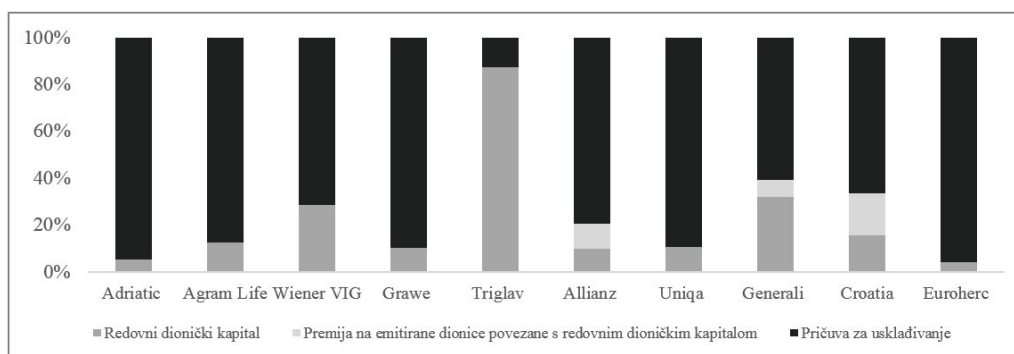
Kod prvih 10 društava za osiguranje odabranih zemalja, kao i u slučaju velikih grupa, najveći prosječni udio u strukturi vlastitih sredstava ima pričuva za usklađivanje. Međutim, taj udio značajno varira po zemljama EU-a: Austrija 84%; Grčka 39%. S druge strane, prosječni udio redovnog dioničkog kapitala i premija emitiranih na dionice čini približno 50% vlastitih sredstava grčkih društava i 43% vlastitih sredstava talijanskih društava. Nadalje, hrvatska i španjolska društva

² Ucjeli stavki vlastitih sredstava za svaku zemlju dobiveni su kao prosjek udjela predmetnih stavki u vlastitim sredstvima prvih 10 odabranih društava za osiguranje.

nemaju podređenih obveza među stavkama vlastitih sredstava, a najveći prosječni udio podređenih obveza zabilježen je kod austrijskih društava u visini od 26%. Većina zemalja u odabranom uzorku nema viška sredstava među stavkama vlastitih sredstava, ali ističe se Velika Britanija s prosječnim udjelom viška sredstava od 29% u ukupnim vlastitim sredstvima. Slijede ju zatim Francuska, Belgija i Austrija s istim udjelom od 3%.

Među prvih 10 društava za osiguranje u RH, u 2018. godini niti jedno društvo nije imalo stavki pomoćnih vlastitih sredstava. Također, sva društva iz RH su vlastita sredstva u cijelosti klasificirala u 1. kategoriju. U nastavku donosimo pregled strukture osnovnih vlastitih sredstava prvih 10 društava za osiguranje u RH.

Grafikon 4: *Struktura osnovnih vlastitih sredstava prvih deset društava za osiguranje u RH*

Struktura osnovnih vlastitih sredstava prvih 10 društava za osiguranje u RH je nešto jednostavnija nego u ostatku EU-a. Kako je prethodno navedeno, niti jedno društvo u 2018. godini nije imalo podređenih obveza. Najveći udio u osnovnim vlastitim sredstvima prvih 10 društava čini pričuva za usklađivanje u prosječnoj visini od 75%, dok je najviši udio od 96% zabilježen kod društva Euroherc osiguranje d.d.

Po udjelu redovitog dioničkog kapitala u ukupnim vlastitim sredstvima ističe se društvo Triglav osiguranje d.d. (87%), dok je prosječni udio te stavke kod prvih 10 društava za osiguranje u RH na razini od 22%. Društva Allianz Zagreb d.d., Generali osiguranje d.d. i Croatia osiguranje d.d. u vlastitim sredstvima imaju i premije na emitirane dionice povezane s redovnim dioničkim kapitalom u visini od 11%, 7% i 18% respektivno.

1.1.1 Prihvatljiva vlastita sredstva

Nad vlastitim sredstvima društava za osiguranje provode se testovi dostupnosti i prihvatljivosti, a prihvatljivi iznosi vlastitih sredstava za pokriće kapitalnih zahtjeva društva podliježu određenim kvantitativnim ograničenjima propisanim Direktivom 2009/138/EZ (dalje u tekstu: Direktiva Solventnost II) i Uredbom.

Prema Direktivi Solventnost II, prihvatljivi iznosi stavki 1., 2., i 3. kategorije podliježu kvantitativnim ograničenjima koja moraju biti takva da osiguraju ispunjavanje najmanje sljedećih uvjeta:

- udjel stavki 1. kategorije u prihvatljivim vlastitim sredstvima veći je od jedne trećine ukupnog iznosa prihvatljivih vlastitih sredstava
- prihvatljivi iznos stavki 3. kategorije manji je od jedne trećine ukupnog iznosa prihvatljivih vlastitih sredstava.

Prihvatljivi iznos vlastitih sredstava za pokriće potrebnog solventnog kapitala jednak je zbroju iznosa 1. kategorije, prihvatljivog iznosa 2. kategorije i prihvatljivog iznosa 3. kategorije.

S druge strane, Uredba propisuje ograničenja na iznos prihvatljivih vlastitih sredstava 2. i 3. kategorije. Naime, prema Uredbi, u pogledu usklađenosti s potrebnim solventnim kapitalom, prihvatljivi iznosi stavki 2. i 3. kategorije podliježu svim sljedećim kvantitativnim ograničenjima:

- prihvatljivi iznos 1. kategorije iznosi najmanje polovinu potrebnog solventnog kapitala
- prihvatljivi iznos 3. kategorije manji je od 15% potrebnog solventnog kapitala
- zbroj prihvatljivih iznosa stavki 2. i 3. kategorije ne prelazi 50% potrebnog solventnog kapitala.

1.2 Potrebni solventni kapital

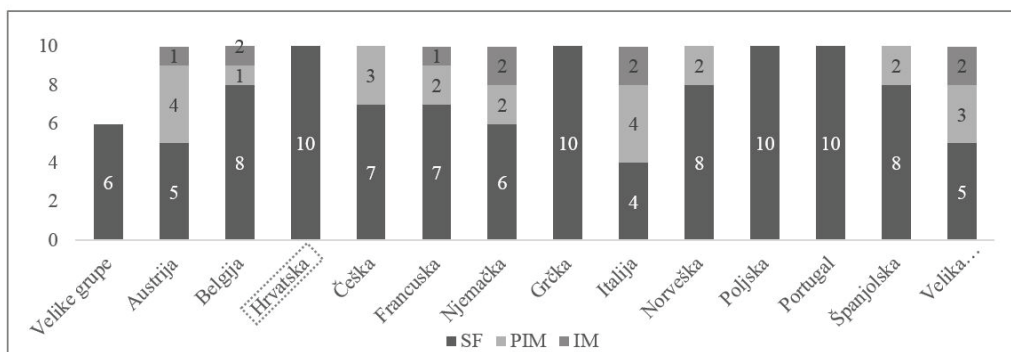
Potrebni solventni kapital društva (engl. *Solvency Capital Requirement*, dalje u tekstu: Solventni kapital, SCR) treba odražavati razinu prihvatljivih vlastitih sredstava koja omogućavaju društvima pokriti značajne gubitke i koja daje ugovarateljima osiguranja i korisnicima osiguranja razumno osiguranje da će plaćanja biti izvršena po njihovom dospjeću.

Solventni kapital treba pokrивati postojeće poslove kao i nove poslove čije se sklapanje očekuje tijekom sljedećih 12 mjeseci. U pogledu postojećih poslova, on pokriva samo neočekivane gubitke.

Uzimajući u obzir prirodu, opseg i složenost rizika s kojima se suočavaju, društva za izračun solventnog kapitala primjenjuju jedan od sljedećih modela:

- Puni interni model (IM)
- Standardnu formulu i djelomični interni model (PIM)
- Standardnu formulu sa specifičnim parametrima društva
- Standardnu formulu (SF)
- Pojednostavljenje/simplifikaciju.

Grafikon 5: Modeli za izračun SCR-a, pregled po velikim grupama i prvih 10 društava za osiguranje odabranih zemalja

Temeljem modela, dobiveni iznos solventnog kapitala trebao bi odgovarati rizičnoj vrijednosti osnovnih vlastitih sredstava društva sa stupnjem pouzdanosti od 99,5% tijekom jednogodišnjeg razdoblja. Izračun solventnog kapitala društva provode najmanje jedanput godišnje, a o rezultatima tog izračuna obavještavaju nadzorna tijela.

Bez obzira na vrstu odabranog modela za izračun, struktura SCR-a komponirana je najmanje od sljedećih modula rizika:

- preuzeti rizik neživotnog osiguranja
- preuzeti rizik životnog osiguranja
- preuzeti rizik zdravstvenog osiguranja
- tržišni rizik
- kreditni rizik
- operativni rizik.

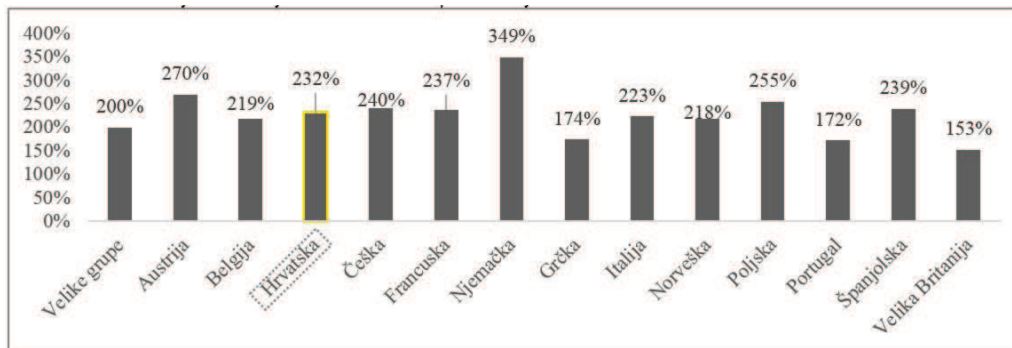
Svaki od navedenih modula rizika sastoji se od zasebnih podmodula pa se kapitalni zahtjev za pojedini modul rizika formira izračunom zasebnih podmodula rizika i njihovom agregacijom preko koeficijenata korelacije. Pri izračunu potrebnog solventnog kapitala, društva uzimaju u obzir učinak tehnika smanjenja rizika pod uvjetom da su kreditni rizik i ostali rizici koji proizlaze iz uporabe tih tehnika primjereno odraženi u potrebnom solventnom kapitalu.

Mjera usklađenosti društva s potrebnim solventnim kapitalom iskazuje se u obliku sljedećeg omjera:

$$\text{omjer solventnosti} = \frac{(\text{prihvatljiva vlastita sredstva})}{(\text{potrebni solventni kapital})}$$

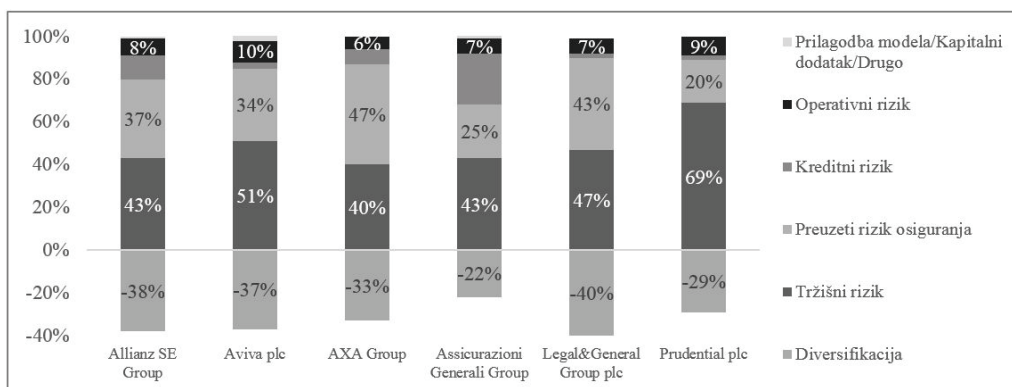
Smatra se da je društvo usklađeno s potrebnim solventnim kapitalom ukoliko je omjer solventnosti veći ili jednak 1 (100%).

Grafikon 6: Prosječni omjer solventnosti po zemljama³

Drugim riječima, Direktiva Solventnost II zahtijeva da društva u svakom trenutku održavaju razinu prihvatljivih vlastitih sredstava u iznosu najmanje jednakom potrebnom solventnom kapitalu.

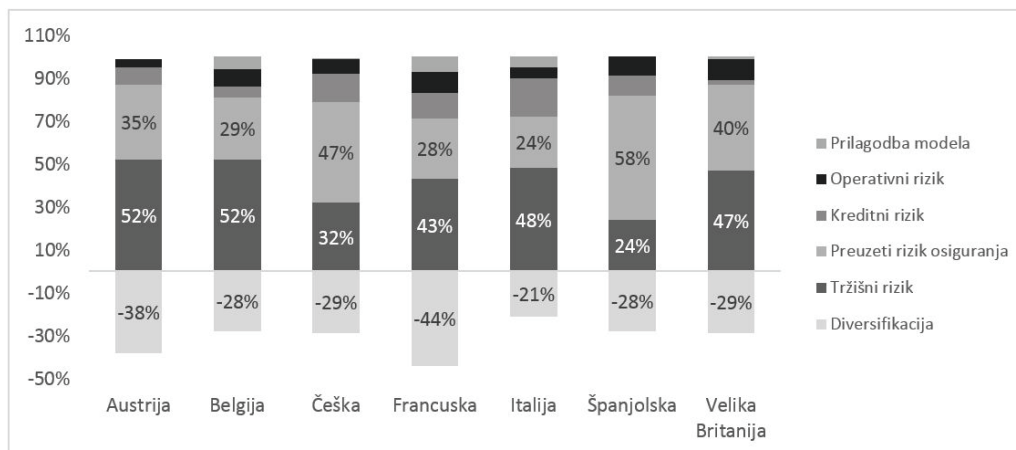
Grafikon 7: Struktura SCR-a velikih grupa

Velike grupe za izračun potrebnog solventnog kapitala koriste parcijalni interni model (PIM). Prosječni omjer solventnosti velikih grupa je 200%. Najmanji omjer prihvatljivih sredstava i potrebnog solventnog kapitala u odabranom uzorku ima Aviva plc (180%), dok najviši omjer ima Allianz SE Group (229 %). U strukturi potrebnog solventnog kapitala kod 5 velikih grupa najveći udio očekivano ima kapital potreban za pokriće izloženosti tržišnom riziku (u prosjeku 49%), a zatim slijedi kapital potreban za pokriće izloženosti preuzetom riziku osiguranja u prosječnoj visini od 34%. AXA grupa najveći udio kapitala izdvaja za pokriće izloženosti preuzetom riziku osiguranja (47%). Prosječni učinak diversifikacije⁴ je oko (-) 33%, dok je najviši učinak diversifikacije zabilježen kod britanske Legal & General Group od (-) 40%.

³ Izvor: Insurance Risk Data by Field Gibson Media Ltd

⁴ "Diversifikacijski učinak" znači smanjenje izloženosti riziku društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje i grupa koje je povezano s diversifikacijom njihovog poslovanja, a proizlazi iz činjenice da se nepovoljni rezultat jednog rizika može poništiti povoljnijim rezultatom drugog rizika, pri čemu ti rizici nisu u potpunosti suvisni.

Grafikon 8: Struktura SCR-a društava za osiguranje koja koriste PIM ili IM

Slično kao i kod velikih grupa, kod većine društava za osiguranje u EU koja koriste PIM ili IM najviše kapitalnih zahtjeva izdvojeno je za pokriće izloženosti tržišnom riziku, izuzev u slučaju čeških i španjolskih društava. Spomenuta društva najveći udio kapitala izdvajaju za pokriće izloženosti prema preuzetom riziku osiguranja.

Ipak, učestalija je praksa izračuna potrebnog solventnog kapitala korištenjem standardne formule. Solventni kapital – SCR izračunat na temelju standardne formule, jednak je zbroju sljedećih stavki:

- osnovnog kapitalnog zahtjeva glede solventnosti (engl. *basic solvency capital requirement* - BSCR)
- kapitalnog zahtjeva za operativni rizik
- prilagodbe za sposobnost tehničkih pričuva i odgođenih poreza da apsorbiraju gubitke (engl. *adjustment for the loss-absorbing capacity of technical provision and deferred taxes* – LAC TP and LAC DT).

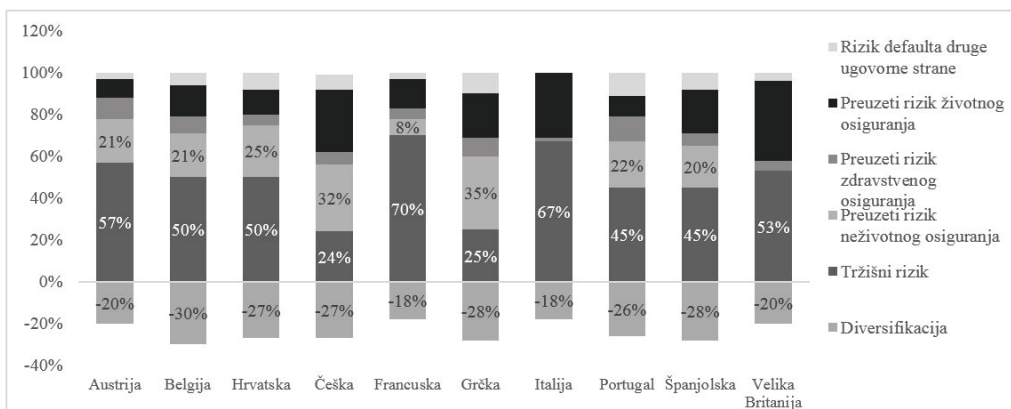
Osnovni kapitalni zahtjev glede solventnosti – BSCR obuhvaća pojedine module rizika, koji se agregiraju u skladu s koeficijentima korelacije za agregiranje modula rizika i zajedno čine ukupni kapitalni zahtjev za BSCR.

BSCR obuhvaća sljedeće module rizika:

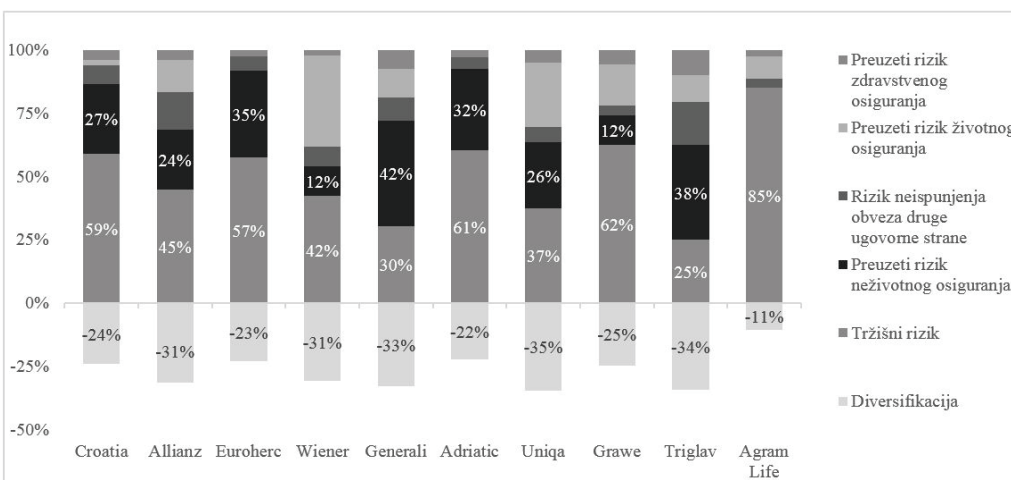
- preuzeti rizik životnog osiguranja
- preuzeti rizik neživotnog osiguranja
- preuzeti rizik zdravstvenog osiguranja
- tržišni rizik
- rizik neispunjenja obveza druge ugovorne strane i
- rizik nematerijalne imovine.

Svaki od modula rizika BSCR-a kalibrira se upotrebom mjere rizične vrijednosti (VaR) sa stupnjem pouzdanosti od 99,5% tijekom jednogodišnjeg razdoblja. Učinci diversifikacije i prilagodbe za sposobnost tehničkih pričuva i odgođenih poreza da apsorbiraju gubitke uzimaju se u obzir pri oblikovanju svakog od modula rizika.

Grafikon 9: Struktura BSCR-a društava koja koriste SF, pregled po zemljama⁵

Grafikon 10: Struktura BSCR-a prvih 10 društava za osiguranje u RH

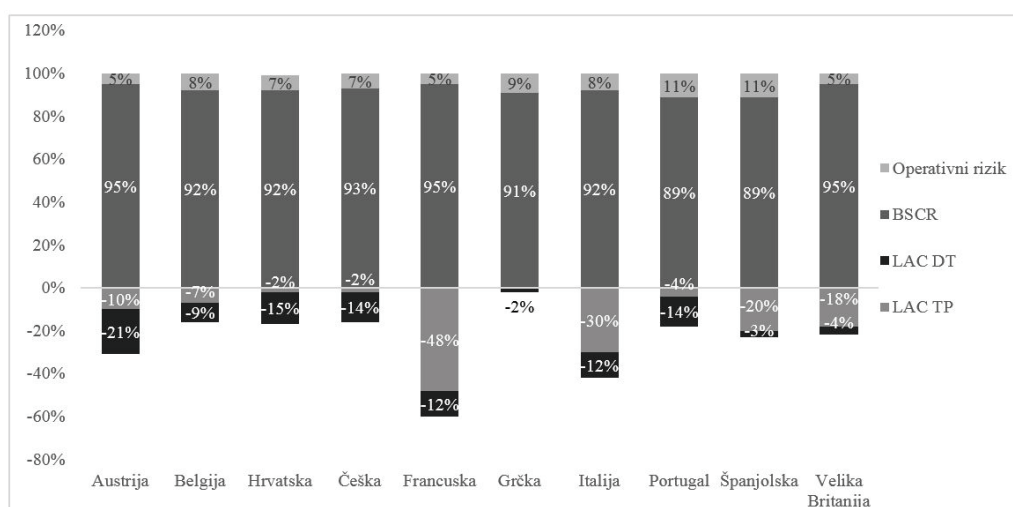
Najveći udio osnovnog, a zatim i ukupnog potrebnog solventnog kapitala prvih 10 društava za osiguranje u RH koristi se za pokriće izloženosti tržišnom riziku. Prosječni udio kapitalnog zahtjeva za tržišni rizik je 50%, dok je ovaj udio najviši kod društva Agram Life osiguranje d.d. (85%) a najmanji kod društva Triglav osiguranje d.d. (25%). Visoki kapitalni zahtjev za tržišni rizik kod Agrama ponajviše je generiran podmodulom rizika promjene cijena nekretnina i rizikom vlasničkih vrijednosnih papira.

⁵ Prosječni udio stavki BSCR-a za svaku zemlju izračunat je na temelju prosjeka udjela predmetne stavke u vlastitim sredstvima prvih 10 odabranih društava za osiguranje.

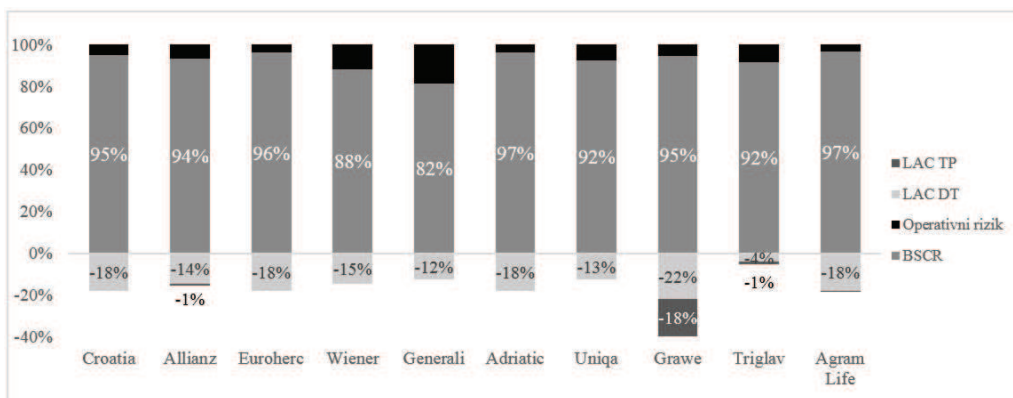
Principi Direktive Solventnost II dozvoljavaju dvostruku diversifikaciju: između grupa podmodula rizika te između osnovnih modula rizika.

Prosječni učinak diversifikacije na BSCR prvih 10 društava za osiguranje u RH iznosi (-) 27%. Najveći postotak učinka diversifikacije zabilježen je kod društva Uniqa osiguranje d.d. na razini od (-) 35%.

Grafikon 11: Struktura SCR-a društava za osiguranje koja koriste SF, pregled po zemljama

Grafikon 12: Struktura SCR-a prvih 10 društva za osiguranje u RH

Prosječni udio osnovnog potrebnog kapitala u ukupnom potrebnom solventnom kapitalu kod prvih 10 društava za osiguranje u RH iznosi 92%, a prosječni udio operativnog rizika je oko 7%.

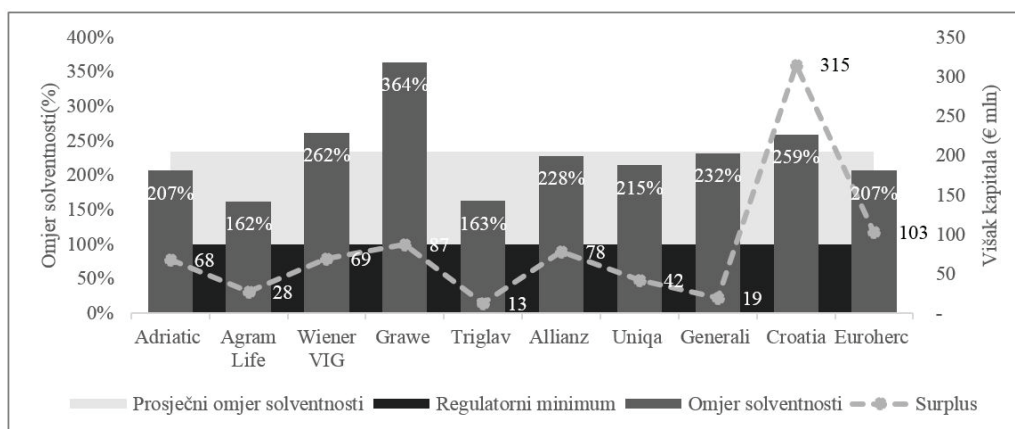
Društvo Grawe osiguranje d.d. prilagođava/smanjuje ukupni iznos potrebnog solventnog kapitala iz sredstava tehničkih pričuva (-22%) i odgođenih poreza (-18%), dok ostala društva za osiguranje za prilagodbu uglavnom koriste sredstva

iz tehničkih pričuva. Prosječni efekt smanjenja potrebnog solventnog kapitala iz sredstava tehničkih pričuva iznosi (-2%), dok efekt smanjenja iz odgođenih poreza iznosi (-15%).

1.2.1 Omjer solventnosti i višak kapitala prvih 10 društava za osiguranje u RH

Za potrebe ovog poglavlja, višak kapitala (engl. *surplus capital*) definiran je kao razlika prihvatljivih vlastitih sredstava i potrebnog solventnog kapitala.

Grafikon 13: Odnos omjera solventnosti i viška kapitala

Sva društva za osiguranje u RH usklađena su s potrebnim solventnim kapitalom, a prosječni omjer solventnosti prvih 10 društava iznosi 234%. Iako minimalna granica omjera solventnosti od 100% jamči sposobnost društva da pokrije maksimalne gubitke koji se događaju jednom u 200 godina, društva za osiguranje u RH i dalje održavaju relativno visoke omjere solventnosti u usporedbi s, primjerice, velikim grupama. Nadalje, principi Direktive Solventnost II ne propisuju gornju granicu na omjer solventnosti, ali višak kapitala (osim na dodatnu razinu sigurnosti) može ukazivati i na postojanje dodatnih sredstava kojima društva mogu poboljšati svoj rizični apetit ili pak na mogućnost „nagrađivanja“ svojih investitora isplatom dividende.

2. DUGOROČNE MJERE JAMSTAVA (LTG)

Dugoročne mjere jamstava (engl. *long-term guarantees measures*, dalje u tekstu: LTG, LTG mjere) uvedene su u Direktivu Solventnost II kroz Direktivu 2014/51/EU Europskog parlamenta i vijeća od 16. travnja 2014. (dalje u tekstu: Omnibus II direktiva). LTG mjere omogućuju adekvatni tretman proizvoda osiguranja koji uključuju dugoročna jamstva i ponašanje društava za osiguranje i društava za reosiguranje kao dugoročnih ulagatelja.

2.1 Vrste dugoročnih mjera jamstava

LTG mjere definirane Omnibus II Direktivom jesu:

- ekstrapolacija relevantne vremenske strukture nerizičnih kamatnih stopa
- prilagodba za uravnoteženje (engl. *Matching Adjustment - MA*)
- prilagodba zbog volatilnosti (engl. *Volatility Adjustment - VA*)
- produljeni period oporavka u slučaju nepoštivanja zahtjeva za solventnim kapitalom (engl. *Duration-based equity risk sub-module - DBER*)
- prijelazne mjere o nerizičnim kamatnim stopama (engl. *Transitional measures on the risk-free rate - TPRF*)
- prijelazne mjere za tehničke pričuve (engl. *Transitional measures on technical provisions - TTP*).

2.1.1 Ekstrapolacija relevantne vremenske strukture nerizičnih kamatnih stopa

U skladu s Direktivom Solventnost II, EIOPA mjesečno objavljuje tehničke informacije vezane uz vremensku strukturu nerizičnih kamatnih stopa. Ovom publikacijom EIOPA osigurava transparentnost u određivanju krivulje nerizičnih kamatnih stopa koju društva koriste u izračunu tehničkih pričuva. Prilikom određivanja vremenske strukture nerizičnih kamatnih stopa u obzir se uzimaju relevantni financijski instrumenti s dospijećima kada su tržišta za takve instrumente, uključujući obveznice, duboka, likvidna i transparentna. Za dospijeća kada tržišta za relevantne financijske instrumente, uključujući obveznice, više nisu duboka, likvidna i transparentna, relevantna vremenska struktura nerizičnih kamatnih stopa se ekstrapolira. Ekstrapolirani dio temelji se na terminskim kamatnim stopama koje glatko konvergiraju od jedne ili više terminskih kamatnih stopa, vezanih uz najdulja dospijeća relevantnih financijskih instrumenata, uključujući obveznice, na dubokom, likvidnom i transparentnom tržištu, do konačne terminske kamatne stope. Sva su društva obvezna primijeniti ovu mjeru, dok ostale opcionalne LTG mjere mogu, ali ne moraju koristiti.

2.1.2 Prilagodba zbog volatilnosti

Prilagodba zbog volatilnosti (VA) koristi se kada kod društava ne prevladava dugoročna predvidiva imovina već imovina za koju je potrebno smanjenje razine rizika prisilne prodaje imovine u slučaju ekstremnih promjena prinosa obveznica.

Odobrenje nadzornih tijela za korištenje prilagodbe zbog volatilnosti na relevantnu vremensku strukturu nerizičnih kamatnih stopa, društva za osiguranje i

reosiguranje mogu zatražiti kako bi izračunala najbolju procjenu. Iznos prilagodbe zbog volatilnosti na nerizične kamatne stope odgovara iznosu od 65% valutnog prinosa koji uzima u obzir pripadajući rizik.

2.1.3 Prilagodba za uravnoteženje

Prilagodba za uravnoteženje (MA) koristi se u slučaju kada društva imaju dugoročne predvidive obveze i u mogućnosti su do dospijeca držati imovinu po kojoj nisu izložena riziku prinosa (engl. *spread risk*) već samo riziku neispunjavanja obveza (engl. *default risk*). U slučaju korištenja prilagodbe za uravnoteženje, društva mogu prilagođavati nerizičnu kamatnu stopu u skladu s promjenama prinosa imovine. Za upotrebu prilagodbe za uravnoteženje, društva moraju dobiti odobrenje nadzornog tijela.

2.1.4 Prijelazne mjere za tehničke pričuve

Prijelazne mjere za tehničke pričuve (TTP) moguće je koristiti u razdoblju od 16 godina nakon početka implementacije Direktive Solventnost II. Pri korištenju ove prijelazne mjere, društva primjenjuju prijelazni odbitak na tehničke pričuve za svoje obveze osiguranja i reosiguranja. TTP je moguće koristiti samo za obveze koje dolaze iz ugovora koji su započeli prije stupanja na snagu Direktive Solventnost II. Za upotrebu prijelaznih mjera za tehničke pričuve, društva moraju dobiti odobrenje nadzornog tijela.

2.2 Upotreba opcionalnih LTG mjera

U ovom dijelu analiziraju se glavni utjecaji upotrebe mjere prilagodbe zbog volatilnosti i ostalih najčešće korištenih mjera prilagodbe kod velikih grupa, kao i za države članice EU. Promatrani su utjecaji prilagodbe zbog volatilnosti na vlastita sredstva, SCR i omjer solventnosti te su rezultati prikazani u Tablici 1.

Jedna četvrtina društava za osiguranje i reosiguranje (njih 737 od 2912) na europskom tržištu koristi se barem jednom opcionalnom mjerom dugoročnih jamstava. Prema izvještaju EIOPA-e iz 2018. godine, prilagodbu zbog volatilnosti koristi 696 društava iz 23 zemlje. Sljedeću najkorišteniju mjeru čine prijelazne mjere za tehničke pričuve koju koristi ukupno 162 društava iz 11 zemalja dok prilagodbu za uravnoteženje koriste 34 društva iz Španjolske i Ujedinjenog Kraljevstva. Samo jedno društvo iz Francuske koristi se mjerom produljenog perioda oporavka u slučaju nepoštivanja zahtjeva za solventnim kapitalom, a prijelazne mjere o nerizičnim kamatnim stopama koristi 7 društava iz 5 zemalja. Također, neka od društava koriste više od jedne mjere, no s obzirom na većinsko korištenje prilagodbe zbog volatilnosti, poseban fokus stavljen je upravo na tu dugoročnu mjeru jamstava.

Tablica 1: *Upotreba prilagodbe zbog volatilnosti kod velikih europskih grupa⁶*

Velika grupa	Iskorištena mjera	Utjecaj na vlastita sredstva	Utjecaj na SCR	Utjecaj na omjer solventnosti
Allianz SE Group	VA	(-) 0,30%	(-) 12,30%	13,70%
Aviva plc	VA	2,10%	(-) 5,90%	8,40%
AXA Group	VA	7,40%	(-) 16,70%	26,10%
Assicurazioni Generali Group	VA	5,20%	(-) 26,90%	43,70%
Prudential plc	VA	2,30%	(-) 2,40%	4,50%

Najviši utjecaj prilagodbe zbog volatilnosti na vlastita sredstva vidljiv je kod AXA Grupe (7,4%), dok je najniži utjecaj zabilježen kod Allianz SE grupe, (-) 0,3%. Utjecaj prilagodbe zbog volatilnosti očituje se i kroz smanjenje ukupnog iznosa SCR-a, a učinak ove mjere najbolje je vidljiv kod talijanske Assicurazioni Generali Group koja korištenjem VA smanjuje kapitalne zahtjeve za 26,9%, što čini približno 7,5 milijuna eura promjene u zahtjevima SCR-a.

Pri analizi utjecaja prilagodbe zbog volatilnosti, bitno je naglasiti kako Generali, AXA, Allianz i Aviva koriste dinamičku prilagodbu zbog volatilnosti. Kod britanskih grupa (Aviva plc, Legal & General Group plc i Prudential plc) zabilježen je nešto manji utjecaj VA na SCR s obzirom na činjenicu da spomenute grupe u većoj mjeri koriste prilagodbu za uravnoteženje.

⁶ Grupe koje pripadaju Velikoj Britaniji koriste UK grupe koriste prilagodbu za uravnoteženje (MA).

Tablica 2: *Upotreba dugoročnih mjera jamstava, pregled po odabranim zemljama⁷*

Zemlja	Iskorištena mjera	Utjecaj na vlastita sredstva	Utjecaj na omjer solventnosti
Austrija	VA	3,50%	10,50%
Belgija	VA	10,00%	24%
Češka	VA	1,17%	2,55%
Francuska	VA	6%	23%
Njemačka (Život)	VA	42,00%	-
Grčka	VA	42%	70%
Italija	VA	7,58%	20,23%
Portugal	VA	5,60%	13,60%
Španjolska	VA	2,71%	3,43%
Španjolska	MA	110,10%	103,97%
Španjolska	TTP	44,28%	45,11%
Velika Britanija	MA	-	85%
Velika Britanija	TTP	-	49%

Temeljem gore navedenih rezultata, moguće je primijetiti kako u slučaju korištenja dugoročnih mjera jamstava, ili specifično prilagodbe zbog volatilnosti, društva za osiguranje izdvajaju manje kapitala za pokriće, odnosno prilagodba zbog volatilnosti pozitivno djeluje na SCR omjer na način da smanjuje potrebni solventni kapital.

Španjolska društva za osiguranje, u načelu, koriste se trima vrstama mjera prilagodbe od kojih najveći utjecaj na vlastita sredstva i omjer solventnosti ima prilagodba za usklađenje (110,1% na vlastita sredstva i 103,97% na omjer solventnosti). Snažan utjecaj osobito je vidljiv kod društava Santander Seguros (utjecaj MA na vlastita sredstva iznosi 38,83% dok utjecaj MA na omjer solventnosti iznosi 71,32%) i društva Vidacaixa (utjecaj MA na vlastita sredstva je 349,16% a utjecaj MA na omjer solventnosti 306,72%).

Društva za osiguranje u RH ne koriste se ni jednom opcionalnom LTG mjerom.

3. ZAKLJUČAK

Preuzimanje i upravljanje rizicima jest temelj poslovanja društava za osiguranje. Stoga, jedna od glavnih odgovornosti društava jest osigurati dovoljno sredstava za pokriće neočekivanih gubitaka koji mogu nastati realizacijom rizika kojima su društva izložena. Upravo potrebni solventni kapital odražava razinu vlastitih sredstava koja omogućuju društvima pokriti potencijalne gubitke uzrokovane

⁷ Prikazuje se prosječan utjecaj iskorištenih mjera na vlastita sredstva i omjer solventnosti prvih 10 društava za osiguranje

nastupom rizika te jamči ugovarateljima i korisnicima osiguranja pokriće obveza koje proizlaze iz ugovora o osiguranju.

Analiza rezultata upravljanja kapitalom iz ovogodišnjeg SFCR izvješća pokazuje da su društva za osiguranje na razini EU najviše izložena tržišnom riziku i preuzetom riziku osiguranja. Nadalje, u izračunu kapitalnih zahtjeva glede solventnosti, osim u slučaju velikih grupa, standardna formula je najzastupljeniji korišteni model. Prosječni je omjer solventnosti osigurateljnog sektora u EU stabilan, na razini dvostruko većoj od regulatorno zahtijevane.

Jedna četvrtina društava za osiguranje i društava za reosiguranje u EU koristi barem jednu od opcionalnih mjera dugoročnih jamstava. Na promatranom uzorku od 10 zemalja EU čija društva za osiguranje primjenjuju opcionalne LTG mjere, kod svih zemalja zabilježen je pozitivan učinak mjere na razinu vlastitih sredstava i omjer solventnosti društava u smislu povećanja. Na promatranom uzorku od 6 velikih grupa, primijenjena LTG mjera imala je pozitivan utjecaj na ukupni kapitalni zahtjev glede solventnosti u smislu smanjenja istog.

Društva za osiguranje u RH po općim su rezultatima izloženosti riziku i omjeru solventnosti na razini EU prosjeka, dok se niti jedno društvo u RH ne koristi opcionalnim LTG mjerama.

Summary: *The subject of this paper is the comparison of the European market results based on data published in chapter „Capital Management“ of the SFCR report. Focus is placed on the structure of own funds, structure of the solvency capital requirement, solvency ratio as well as the application of long-term guarantees measures and their impact on own funds and solvency ratio. The purpose of the paper is to give a trend overview of the most important factors affecting the solvency ratio, with special focus on the six largest insurance groups in the European market and thirteen selected European countries. The criteria used for the selection of insurance groups is the size of assets under management. The paper includes only those groups that use a full or partial internal model to calculate the solvency capital requirement. For each of the selected countries, ten largest insurance companies were selected in terms of size of technical provisions, while for the Republic of Croatia, ten largest insurance companies were selected in terms of gross written premium.*

Keywords: *SFCR, own funds, solvency capital requirement, LTG measures, solvency ratio*

Navedeni izvori i korištena literatura

Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/35 od 10. listopada 2014. o dopuni Direktive 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II)

Direktiva 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II)

Direktiva 2014/51/EU Europskog parlamenta i vijeća od 16. travnja 2014. o izmjeni direktiva 2003/71/EZ i 2009/138/EZ te uredbi (EZ) br. 1060/2009, (EU) br. 1094/2010 i (EU) br. 1095/2010 u pogledu ovlasti Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje) i Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za vrijednosne papire i tržišta kapitala)

Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (EIOPA), Report on long-term guarantees measures and measures on equity risk, prosinac 2018. <https://eiopa.europa.eu/regulation-supervision/insurance/long-term-guarantees-review> (posjećeno 06.10.2019.)

Filipović H., SFCR - Izvješće o solventnosti i financijskom stanju, Svijet osiguranja, srpanj 2017. <https://www.svijetosiguranja.eu/hrvatski-osiguratelji-uspjesno-apsorbirali-novu-regulativu/> (posjećeno 01.10.2019.)

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA), Izvještaj o provedenoj studiji kvantitativnih utjecaja (QIS studiji) Solvency II regulative društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj, 2012. <https://www.hanfa.hr/vijesti/12022013-solvency-ii-aktivnosti-i-informacije/> (posjećeno 05.10.2019.)

Izvješće o solventnosti i financijskom stanju za 2018. godinu

Krišto J., Novi regulatorni okvir - Solventnost 2, Industrija osiguranja u Hrvatskoj, 2012.

Zakon o osiguranju, NN 30/15, 112/18